

Be van fejezve a nagy mű...?

– riport Koncz Erika főtanácsossal a Filharmónia Kht.-k megalakulása után –

– A Nemzeti Filharmónia körül évek óta forrongó viták végére pont került. A hangverseny-rendezés végre három önálló közhasznú társaság révén történik, az Nemzeti Énekkar és a Nemzeti Filharmónikusok néven szintén új életet kezdett Állami Hangversenyzenekar pedig – szintén önálló – nemzeti alapintézményként az egykori Nemzeti Filharmónia jogutódja. Mégis, mintha nem hallatszódna olyan eufórikus hangok a zenekar háza tájáról, mint azt a sok huzavona után az ember várna.

– Talán mert többet vártak ettől a leválastól, mint amilyen lehetőségei az államigazgatásnak ebben az esztendőben voltak. Csodákra nem vagyunk képesek, pontosabban a csodát megtettük azzal, hogy sikerült nemzeti alapintézménnyé nyilvánítani és önállóan működtetni az együtteseket. Lehet, hogy a két társulatban dolgozó művészek számára ez nem olyan nagy jelentőségű lépés, mint ahogy azt mi értékeljük, de mégis csak innen indulhat egy – remélhetően sikeres történet-té alakuló – közös tárgyalás, amikor megtudhatjuk végre, hogy mi mennyibe kerül. Eddig összerosódtak a költségek a nagy intézmény tárcájában; most láthatóvá válnak a bérvizonyokat, a bérhelyzetet. Látjuk, hogy mennyire elmaradt az énekkar fizetése és megpróbáltuk a költségvetés erejéhez képest ezt rendezni. Ebben az évben 25 és 15 százalékos bérfejlesztésre volt lehetőség – év elején. És még csak most kezdjük az évet.

– Mennyire érte el a Minisztériumot az a felháborodási hullám, hogy az Állami Hangversenyzenekar Nemzeti Filharmónikusokként kíván működni a továbbiakban? Hogy ez nem definiálható, de érzékelhető előadóművészi jogokat sért(het)?

– Nem sért. A probléma felbukkanásakor azonnal jogászokhoz fordultunk, akik megállapították, hogy a névváltoztatásnak nincs jogi akadálya, az új név nem sérti a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának érdekeit, érdekköreit. Tartottunk egyeztető megbeszéléseket a két zenekar között, sőt még az Állami Hangversenyzenekaron belül is, mivel ott is

voltak ellenvélemények. A probléma megoldásáig nem is adtuk ki a zenekar módosított alapító okiratát. A másik zenekar ezt végül tudomásul vette; mi pedig nagy reményeket táplálunk az együttes, az új művészeti vezetés iránt, és a megújuláshoz talán még ez a névváltozás is hozzá tartozik. Várjuk a zenekar és az énekkar megújulását, a művészeti teljesítmények látványos javulását, amihez mindent megpróbálunk megteremteni.

– Mi lett a hangszerek sorsa? A zenekar hangszereit nyilván továbbra is a zenekar használja (annál is inkább, mivel ő a jogutód), de van még számos zongora és egyéb, amit a koncertrendezőknek kellene használniuk.

– A hangszereket nem örökölték meg, illetve nem kapták meg tulajdonba a közhasznú társaságok, csak ingyenes használatba. A hangszerek továbbra is állami tulajdonban maradtak, nyilvántartásuk a Nemzeti Filharmónikusok feladata. Ez megfelelő védelmet biztosít az állam részéről a hangszerek számára. A közhasznú társaságok életképességét azért majd csak jövő fogja igazolni; a hangszereket egyetlen percre sem lehet bizonytalanságnak kitenni. Annak idején ugyanis azért vették meg őket, hogy hosszú távon szolgálják a hazai hangversenyélet feltételeit. Ennek biztosítását megítélésünk szerint az állami tulajdon garantálhatja.

– Mi a valós oka annak, hogy végül nem azokat a területeket fedi a három kht., amit eredetileg terveztek? A dunántúli, budapesti és kelet-magyarországi „frontvonalak” kissé mintha elmosódtak volna.

– A Dunántúl északi része a budapesti kht.-hoz csatlakozott – egyelőre. Úgy gondolom, hogy ennek egyszerűen presztízs-okai vannak. Győr nem fogadta el, hogy a kht. központja Pécsen van, ragaszkodtak a régi rendszerben megszokott budapesti központhoz. Szerettük volna elérni, ha a győri, helyesebben észak-dunántúli régió önálló kht.-t hoz legalább létre, a támogatást garantáltuk volna. Ettől a feladattól megijedtek, és inkább Budapesthez csatlakoztak azzal, hogy az elkö-

vetkező három évben megpróbálják a felső-dunántúli régió önálló szervezetét létrehozni. A programfinanszírozást garantáljuk.

– A kht.-k milyen elv szerint kapták induló tőkéjüket és első költségvetési támogatásukat? Mindegyik külön költségvetést dolgozott ki és azt figyelembe véve, vagy adott összeget osztott szét bizonyos arányok szerint a Minisztérium?

– Komoly elemzés előzte meg a kht.-vá alakítást. A Nemzeti Filharmónia költségvetésén belül megpróbáltuk elkülöníteni a koncertrendezésre és -szervezésre fordított összegeket. Kiindulási pontunk tehát az volt, hogy a Nemzeti Filharmónia mennyit költ erre a feladatra. Ehhez képest jelentős emeléssel határoztuk meg a közhasznú társaságok finanszírozását, illetve költségvetési támogatását. Azzal a feltétellel, hogy szükséges külső források bevonása is: önkormányzati támogatásoké, pályázati és szponzori pénzeké. Az elmúlt évekhez képest kiszámítható és biztonságos az a támogatás, amit a kht-k számára biztosítani tudunk. Annak idején a „nagy” Nemzeti Filharmónián belül soha nem volt biztos, hogy mire kapnak pénzt és mire nem; teljes bizonytalanságban éltek a kirendeltségek, nem tudták, mennyiből gazdálkodhatnak. Ebben az évben azonban év elején tudják, mennyi pénzüik lesz, tudják, hogy ehhez mennyit kell szereznüik, oszthatnak-szorozhatnak; működésük teljes biztonsággal finanszírozva van, és ezen felül jut pénz a programokra is.

– Mi igaz abból, hogy a Nemzeti Filharmónia jegyirodájára kiírt pályázatot egy külföldi cég nyerte? Hogy az adott cég azonnal letett az asztalra tízmillió forintot az átépítésre, és még az sem garantált, hogy később nem sörözőt nyit-e majd a jegyiroda helyén?

– A jegyirodáról hosszasan tárgyaltam a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvánnyal, és megnézhettem azokat a pályázatokat, amelyeket a jegyiroda hasznosítására illetve további működtetésére írtak ki. Valóban egy német-magyar kft. ajánlata volt a legkedvezőbb; az ajánlat

egy-egy számú pontja az volt, hogy a hagyományosan komolyzenei jegyirodának bejárattott helyiséget továbbra is komolyzenei jegyirodaként akarják működtetni; a profilt színházakkal, a vidéki és nemzetközi hangversenyérettel bővítve. Ez azt jelenti, hogy a hazai rendezvényeket külföldön is kínálják majd, a külföldiekre nálunk is lehet majd jegyet venni. Ehhez társul még egyfajta kulturális turizmus.

Az mindenki számára nyilvánvaló volt, hogy a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány által kért bérleti díjat csak jegyeladásból nem lehet kigazdálkodni, tehát a profilt bővíteni kellett. Bővítés egyébként a budapesti kht. pályázatában is szerepelt. Ez a pályázat azonban sokkal szűkebb szolgáltatási kört ajánlott, mint amit az első pályázó leadott. Nem tudták teljes mértékben felvállalni a nemzetközi és hazai vérkeringésbe való bekapcsolódást. Személy szerint sajnálom, hogy a kht. nem tudta megtartani a jegyirodát, de komoly garanciákat kértünk a Művészeti és Szabadművelődési Alapítványtól arra, hogy a szerződésbe beépítik a jegyiroda további működésének szükségességét. Azt is továbbá, hogy a nemzeti alapítványok, a kht. és az ifjúsági előadások jegyeit a legkisebb árrésszel árusítja majd a jegyiroda.

– *Mennyit jelent ez konkrétan? A jegyiroda eddig 15%-os árrésszel dolgozott.*

– A szerződésbe épített garancia ugyanennyit jelöl meg – ezekben az esetekben. Könnyűzenei rendezvények esetében ebbe nem szól(hat)unk bele.

– *Ha ilyen magasak ott a bérleti díjak, hol fog próbálni az ÁHZ, illetve Nemzeti Filharmonikus Zenekar?*

– A Minisztérium határozott szándéka,

hogy hosszú távon megoldja a zenekar székház-problémáját. Valóban nagyon magasak a bérleti díjak, amik nagyon meg is terhelik a zenekar költségvetését. A bérleti díjra kifizetett éves összeg pontosan arra lett volna elég, hogy a két együttes bérét még ugyanennyivel megemeljük. A miniszter úr elképzelése szerint megfelelő székházzal lehetne megoldani ezt a problémát – jelenleg székházkeresésében vagyunk. Lehetőségeink határai kötöttek – százmillió forintos vásárlással és a felújítási költségekkel számolhatunk. Pillanatnyilag több potenciális helyszínt vizsgálunk, és úgy gondolom, hogy egy-másfél hónapon belül ez a kérdés is tisztázódik.

– *Volt-e valamilyen, a minisztériumot a Nemzeti Filharmonikusok körülményeinek tárgyi és anyagi rendezésében motíváló hatása annak, hogy a MATÁV Szimfonikus Zenekar az utóbbi időszakban látványos és elképesztő mértékben tudta rendezni a muzikusok helyzetét mind finansziális, mind művészi szempontból a már régebben működő, irigylésre méltó Zenekárban?*

– Ez nagyon nagy probléma, és általában jellemző a költségvetési körben illetve versenyszférában dolgozó alkalmazottak lehetőségeinek különbözőségére. Most ez megjelent a művészeti életben is. Számunkra ez nagyon nagy gond, hiszen a zenekar a legrepresentatívabb zenei együttesünk. Mindent elkövetünk, hogy lépést tudjunk tartani, de a költségvetési támogatást az adófizető polgárok pénzéből biztosítják. Az adófizetési fegyelem nálunk meglehetősen laza, éppen ami versenyszférát illeti. Ezzel együtt komoly költségvetési támogatásban részesült a

zenekar; megkapta a Nemzeti Filharmonia teljes 1997-es költségvetési támogatásának (316 millió forintnyi) összegét 360 millió forintra kerekítve. Tény, hogy ez az összeg még mindig nem elég mondjuk a Rádiózenekar kereseti viszonyainak eléréséhez. Tavaly a Rádiózenekar költségvetési támogatása 400 millió forint volt, és ugyanaz a parlament szavazta meg most a Nemzeti Filharmonikus Zenekarnak a 360 millió forintot.

Szeretnénk elérni, hogy Németországhoz hasonlóan itt is megtörténjen a zenekarok kategorizálása, és a kereseti viszonyokat ahhoz tudjuk rendelni. Ott ez jól bevált, de ez nem egyszerű dolog. Addig is igyekszünk, hogy a különbségek csökkenjenek. Nekünk azonban nem ez az egyetlen zenekarunk, hiszen itt van az Operaház zenekara is, csupa jó muzsikussal, a többiekétől messze elmaradó fizetésekkel.

– *A Minisztériumon belül megszűnt a Zene- és Táncművészeti Főosztály, létesültek tanácsadó testületek – milyen rendszerben folyik most a munka?*

– A Művészeti Főosztályon belül dolgoznak azok a szakmai referensek, akik eddig is az adott téma felelősei voltak. Most a főosztály a szakmai kapcsolatok osztályából, az intézményi osztályból és egy igazgatási osztályból áll. Ez szükség-szerű volt, hiszen a rendszerváltás utáni második ciklus végén komolyan kell venni azokat az államigazgatási feladatokat, amelyek a művészeti területet is érintik.

Minden egyes művészeti ágának megvan a maga tanácsadó testülete, amelyekkel folyamatosan konzultálunk, ami segít az államigazgatásnak az adott művészeti ágon belül a közép- és hosszú távú tervek kialakításában.

Filharmónia a Dél-dunántúli Régió

– rövid, ám lényegre törő szóváltás Várnagy Attila ügyvezető igazgatóval –

– *Köztudott, hogy a most létrejött koncertszervezési forma nem új ötlet, hanem szinte évtizede hordozza magában a lehetőséget a Filharmónia. Mi volt a megvalósulás akadálya? Túl sokan féltek az újítástól, vagy kívülről gördítettek elé akadályt?*

– Az ok nagyon egyszerű: a Pénzügyminisztérium nem járult hozzá az önálló számlavezetéshez.

– *Most, hogy „szabad a vásár”,*

elképzeltető, hogy Önöknél is olyan harc megy a koncertekért a különböző rendezőirodák, vállalkozások között, mint amilyen az elmúlt években Budapesten is kialakult?

– Minden bizonnyal, hiszen ha csak Pécs-et tekintjük, évente közel 200 hangversenyt tartanak a Filharmónia rendezvényein kívül.

– *Mennyire lehet megvalósítani az az*

ideális helyzetet, hogy több rentábilis rendezvény tartson el kultúrpolitikai szempontból fontos, ám nem rentábilis rendezvényeket?

– Erre majd egy év múlva tudok érdemben válaszolni.

– *Hogy tapasztalja? Vannak-e arra utaló jelek, hogy ebben a formában aktívabbá válnak a helyi érdekeltségű potenciális támogatók?*